Hombeek, een dorp aan de Zenne

Het grondgebied van het huidige Hombeek was duizenden jaren geleden een woeste streek van bos, heide en moeras. Toch kwam er al heel snel bewoning. Net zoals te Heffen en Leest speelde de Zenne daar een grote rol bij. De mensen gingen wonen in de nabijheid van het water. Het gevonden prehistorisch aardewerk te Eglegem wijst daar op. Opgravingen legden sporen bloot van vroege bewoning: scherven van vaatwerk uit de Ijzertijd en Romeins aardewerk.

De aanwezigheid van landwegen betekende een bijkomende stimulans. Er waren nederzettingen op het kruispunt van Romeinse wegen, namelijk op de Kouter en later op het veld.

In de vroege middeleeuwen was er continuïteit van de bewoning. Verschillende plaatsnamen in de omgeving zijn van Frankische oorsprong (600-700): Eglegem, Relegem, Adegem, Eppegem, Auwergem …

De naam Hombeek duikt pas in 1129 voor het eerst op, namelijk in een oorkonde van bisschop Burchard van Kamerrijk. Die oorkonde gaat over de altaarrechten van de kerk van Hombeek.

Deze kerk is gewijd aan Sint-Maarten en heeft een nog gedeeltelijk dertiende-eeuwse toren. Naast de kerk stond er sinds 1848 een graanmolen. In 1926 werd die molen getroffen door de bliksem. Tien jaar later volgde de afbraak.

Neerhombeek en Ophombeek

In de twaalfde eeuw tekenden zich twee kernen af: Neerhombeek en Ophombeek.

Neerhombeek groeide door de vruchtbare grond uit tot de voornaamste nederzetting. Deze heerlijkheid had lange tijd een eigen heer en schepenbank. Vanaf 1308 werd Neerhombeek een deel van de heerlijkheid Mechelen.

De heerlijkheid Ophombeek of Hombeek-Smalbrabant behield lange tijd zijn woeste uitzicht. Het behoorde tot het hertogdom Brabant en strekte zich uit over grond van de huidige dorpen Hombeek, Heffen en Leest. Eind zestiende eeuw was het in handen van de Spaanse koning. Die laatste zat in geldnood en verpandde Ophombeek aan particulieren. In 1681 werd de heerlijkheid voor de familie Locquet tot burggraafschap verheven.

Pas in 1796 werden Neerhombeek en Ophombeek door de Fransen samengevoegd tot het huidige Hombeek. Vanaf dat jaar was Hombeek een zelfstandige gemeente. Dit zou zo blijven tot de opname in de fusiegemeente Mechelen (1 januari 1977).

Leliëndaal

Te Hombeek bevond zich eeuwenlang een Norbertinessenklooster, namelijk op de baan naar Leest nabij de Zenne. Dit klooster werd gesticht rond 1230. Doorheen de jaren verwierf het vele gronden, huizen en inkomsten.

Het welvarende klooster ontsnapte niet aan de godsdienstoorlogen eind zestiende eeuw. In 1578 werd Leliëndaal platgebrand door Staatse troepen. Na verschillende omzwervingen kwamen de zusters rond 1600 uiteindelijk terecht aan de Bruul te Mechelen. Daar zouden ze blijven tot aan de afschaffing van het klooster door keizer-koster Jozef II in 1783.

Kasteel Expoel

Even buiten Hombeek vind je het kasteel Expoel. De naam heeft mogelijk te maken met een boze geest of heks die er in een poel huisde. Het huidige kasteel dateert uit het eerste kwart van de achttiende eeuw. De geschiedenis ervan is nauw verbonden met die van de familie de Meester de Ravestein.